

Egel – we zijn er ondanks zijn stekels allemaal gek op, maar maken zijn leven ook moeilijk. Foto Joep van Belkom

Campagne Egelstraat wil aantal aangereden egels terugdringen

Wegels moeten egels van de straat houden

Het aantal egels gaat sterk achteruit in Vlaanderen en het verkeer is vermoedelijk een van de belangrijkste oorzaken. Het goede nieuws: als tuineigenaar kun jij daar verandering in brengen!

Diemer Vercayie

De egel, het knorrende 'hagenvarkentje', is bezwaarlijk een 'aaibare' soort te noemen, maar toch zijn we er allemaal gek op. Dat stelde Hugh Warwick vast in zijn gelijknamige boek. In 2016 werd de egel in het Verenigd Koninkrijk nog verkozen tot favoriet zoogdier van het jaar en in Nederland wordt dit jaar voor de tweede keer een Jaar van de

Egel georganiseerd. Toch ziet de toekomst er voor dit knorrend diertje er bepaald niet rooskleurig uit en dat heeft wellicht alles te maken met onze eigen daden.

In 2002 verscheen al een Nederlandse studie waarin aangetoond werd dat wegen en verkeer voor een daling van 30% zorgen in het aantal egels in de omgeving. België heeft

met 5 km weg per vierkante kilometer (op Malta na) het dichtste wegennet van Europa, op enige afstand gevolgd door Nederland (3 km weg per vierkante km). Al tien jaar lang is de egel jaar na jaar het meest gemelde overreden zoogdier in het project Dieren onder de wielen (zie elders in dit nummer). Een kleinschalige, maar lange

termijn opvolging van twee trajecten van 22 kilometer in Fulda (oosten van Duitse deelstaat Hessen) toonde een gestage afname van 80 verkeersslachtoffers per jaar in de jaren 1988-1992 naar minder dan 10 in de jaren sinds 2011. Tegelijkertijd is de laatste jaren uit diverse onderzoeken gebleken dat het aantal insecten dramatisch achteruitgaat. Dat doet serieuze vragen rijzen bij de impact daarvan op het overleven van deze insecteneter in onze contreien. Op basis van een analyse van de waarnemingen in waarnemingen.be blijkt de soort dan ook dramatisch achteruit te gaan (zie elders in dit nummer).

Oorzaken De precieze oorzaak of oorzaken voor de achteruitgang van het aantal egels in Vlaanderen is (nog) niet gekend. De vernietiging van habitat, de intensivering van landbouw, het verdwijnen van kleine landschapselementen (hagen en heggen), de dramatische daling in biomassa van insecten, een nog steeds dichter wordend wegennet en meer verkeer en niet te vergeten de trend in Vlaanderen om tuinen hermetisch te omheinen zijn allemaal mogelijke kandidaten. In Nederland en Groot-Brittannië werd een link gelegd tussen herstel van de dassenpopulatie en een lager aantal egels

in die regio's, maar gezien de beperkte verspreiding van dassen in Vlaanderen kan dat alleszins hier niet de oorzaak zijn van een algemene achteruitgang van egels.

Belang van tuinen Dat mortaliteit in het verkeer de voornaamste oorzaak is van de achteruitgang van egels is nog niet onomstotelijk bewezen, maar dat we als tuineigenaar veel kunnen doen om die mortaliteit aan te pakken staat wel vast. Egels worden vaak aangereden op wegen in woonwijken. De maatregelen die overheden gewoonlijk nemen om diertlijke verkeersslachtoffers te voorkomen zoals ecoducten, ecotunnels, faunabuizen in combinatie met wildrasters om ze naar die passages te geleiden of zelfs eekhoornbruggen zijn op zo'n plaatsen niet toepasbaar. Er zijn teveel opritten om een geleidingsraster te kunnen plaatsen, er is geen plaats voor een ecoduct en een gebrek aan niveaunderschillen maken droge tunnels moeilijk.

Maar als tuineigenaar kunnen we wel helpen vermijden dat egels vaak de straat op moeten. Egels hebben een relatief groot leefgebied van ongeveer 10 ha nodig om voedsel te zoeken. Dat is veel meer dan de grootte van de gemiddelde tuin. De huidige trend om tuinen aan drie zijden (behalve aan de

straatkant) af te sluiten met hoge draadaf-rasteringen in combinatie met betonplaten of houten schuttingen, zorgt ervoor dat egels telkens via de straat van de ene tuin naar de andere moeten, met alle gevolgen van dien.

Tuinen verbinden met egelwegels

Als we openingen in tuinafsluitingen maken en tuinen op die manier terug verbinden voor egels, kunnen we heel wat aaneengesloten habitat creëren en is de kans kleiner dat ze wegen moeten oversteken. De potentiële winst voor de natuur en het behoud van egels is enorm. Tuinen beslaan maar liefst 9% van het oppervlak van Vlaanderen, bijna evenveel als de oppervlakte bos (ca 11%). Gezien de egels tegenwoordig vooral in tuinen en parken voorkomen rust er een grote verantwoordelijkheid maar ook opportuniteit bij de tuineigenaar om deze iconische tuinbewoner mee in stand te houden.

Het belangrijkste dat je voor egels kunt doen? Knip een gat in je tuinomheining of – nog beter – zet een haag in de plaats en gebruik geen pesticiden. Zoals ook de Vlaamse bouwmeester bepleit moeten we in de toekomst de lintbebouwing terugschroeven, naar meer kernverdichting. Daarbij kan gedacht worden aan (deels) gemeenschappelijke tuinen met hogere natuurwaarde die

Het bordje 'egelwegel' vormt een leuke afwerking van je doorgang voor egels. Foto: Diemer Vercayie

Een egel die om het leven komt in een tuinomheining. Het is geen alleenstaand geval. Foto: Mario Manhaeve

De situatie in Vlaanderen is zelfs zo absurd dat omheiningen soms al geplaatst worden nog voor de huizen gezet zijn. Foto Diemer Vercayie

niet alleen een veilige ruime speelruimte bieden voor kinderen, maar ook terug meer aaneengesloten habitat vormen voor soorten als de egel. Maar in afwachting daarvan kunnen we alvast kleine stappen ondernemen en openingen voor egels maken in onze tuinafsluitingen.

Project Egelstraat Dat is precies wat het project Egelstraat beoogt: tuinen terug verbinden door het maken van egelwegels: een gat van 15x15 cm in de tuinomheining. Met ondersteuning van Be Planet, Polet en Elia lanceerde Natuurpunt dit project eind 2018, naar goed voorbeeld van het Britse hedgehogstreet.org. Overigens wordt ook in Nederland dit jaar gestart met een actie om tuinen met elkaar te verbinden voor egels (zie het artikel over Jaar van de Egel in Nederland elders in dit nummer). De website egelstraat.be werd gelanceerd, waar je tips voor egelwegels vindt en een brochure kunt downloaden met tips om je tuin egelvriendelijk te maken. Het leuke egelwegelbordje wijst egels bij wijze van spreken de weg en

toont ook aan menselijke tuinbezoekers dat de opening in de omheining er wel degelijk met opzet is (verkrijgbaar via winkel.natuurpunt.be).

Natuurpunt werkt voor dit project samen met gemeenten. In deelnemende gemeenten kunnen burgers op eenvoudig vertoon van een foto van hun egelwegel gratis een bordje 'egelwegel' afhalen bij de milieudienst van de gemeente. Daarnaast wordt in deze gemeenten ook een egelteam opgestart: vrijwilligers waar iedereen in de deelnemende gemeente beroep op kan doen voor hulp bij het maken van openingen in de omheining of voor advies rond egelvriendelijke maatregelen.

We moedigen iedereen aan om een foto van zijn egelwegel of andere egelvriendelijke maatregel op sociale media te plaatsen (bijv. in de facebookgroep Egelstraat) met de hashtag #egelstraat en #jouwgemeente. Zo kun je ook zelf ontdekken wie er nog actief is voor egels in jouw buurt.

Straten van deelnemende gemeenten waar de bewoners er in slagen om minstens tien

tuinen met elkaar te verbinden worden uitgeroepen tot 'Egelstraat'. Onder toezicht van een functionaris van de gemeente en de pers wordt dan het bordje 'Egelstraat' opgehangen in de straat. Een prachtig inspirerend voorbeeld voor andere straten.

Nu het stof van de gemeentelijke verkiezingen wat gaan liggen is, springen steeds meer gemeenten op de kar. Dat is hoopgevend voor de egel. Zo nemen we een eerste stap in de richting van terug verbonden tuinen, een eerste stap in het wegnemen van barrières, het 'ontsnippen' van het leefgebied van egels, een eerste stap in het terugdringen van een enorm dierenleed en – als de actie gehoor krijgt bij een aanzienlijk aandeel van de tuineigenaars – hopelijk een eerste stap naar een herstel van de egelpopulatie.

Diemer Vercayie coördineert het project Egelstraat bij Natuurpunt Studie en is in zijn vrije tijd ook voorzitter van de Natuurpunt Zoogdierenwerkgroep Vlaanderen.